

BOSHLANG'ICH TA'LIM FANLARI INTEGRATSIYASI

Normurodova Xurshida Boymurod qizi

Shahrisabz davlat pedagogika

instituti 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda fanlarni integratsiyalashning zaruriyati, metodologik asoslari, milliy va xorijiy tajribalari keng yoritilgan. Integratsiyalashgan ta'limning o'quvchi faoliyatiga ta'siri, o'qituvchi faoliyatiga qo'yiladigan talablar hamda metodik tavsiyalar ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: integratsiya, boshlang'ich ta'lim, fanlararo aloqadorlik, kompetensiyalar, STEAM, tematik yondashuv.

Abstract: This article extensively discusses the necessity, methodological foundations, and national and foreign experiences of integrating subjects in primary education. The impact of integrated education on student activity, requirements for teacher activity, and methodological recommendations are analyzed based on scientific sources.

Key words: integration, primary education, interdisciplinary connection, competencies, STEAM, thematic approach.

Zamonaviy boshlang'ich ta'lim tizimi o'z oldiga faqat fakt va ma'lumotlarni o'rgatishni emas, balki o'quvchilarning amaliy, tahliliy, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishni maqsad qilmoqda. Bu esa fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni ta'minlash orqali – ya'ni integratsiyalashgan ta'lim orqali amalga oshiriladi. Integratsiya asosidagi ta'lim mazmuni, shakli va usullarining yaxlitligini ta'minlab, o'quvchida bilimlarni kompleks tarzda egallashga xizmat qiladi (Hasanova, 2021; Dewey, 1938).

Integratsiyalashgan ta'lim dars samaradorligini oshirishda, o'quvchilarni kreativ fikrlashga undashda, darsga qiziqishni oshirishda yordam beradi. Fanlarni integratsiyalash orqali o'quvchilar bitta fan doirasida bir qancha ma'lumotlarga ega bo'ladilar.

Integratsiya fanlararo va fan ichidagi bog'liqlikni ta'minlaydi. Bu o'quvchining bilimlar tizimini yaxlit ko'rinishda shakllantiradi (Vygotsky, 1978; Bruner, 1960). Psixologlar fikricha, bola bilimlarni aloqadorlikda, real kontekstda o'zlashtirganida ularni uzoq muddat eslab qoladi va kundalik hayotda qo'llay oladi. (Piaget, 1972).

Integratsiyaning shakllari va metodlari quyidagilardan iborat:

1. **Fanlararo integratsiya** – bir necha fanlar o'rtasidagi mantiqiy va mazmuniy bog'liqlik (ona tili – tabiatshunoslik – texnologiya).
2. **Ichki fan integratsiyasi** – bitta fan ichida turli mavzularni uyg'unlashtirish (matematika darsida vaqt, uzunlik, og'irlik tushunchalarini birgalikda o'rganish).
3. **Tematik integratsiya** – umumiy mavzu atrofida barcha fanlar faoliyatini birlashtirish (masalan, “Bahor” mavzusi).
4. **STEAM modeli** – fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematikani uyg'unlashtirgan holda ta'lim berish (Beers, 2011).

Masalan, "Quyosh va hayot" mavzusida ona tili, tabiiy fan, rasm va texnologiya darslarini birlashtirish orqali o'quvchilar quyoshning hayotdagi ahamiyatini tushunib, o'z

fikrlarini insho va rasm orqali ifodalay oladi. Bu metodik yondashuv o'quvchilarni erkin fikrlashga, ilmiy izlanishga undaydi (Mansurova, 2022).

Bu fanlarni integratsiya qilish orqali o'quvchilar bitta mavzu yuzasidan ko'plab ma'lumotlarga ega bo'ladilar. Masalan, yuqoridagi mavzuda ona tili darsida matn tuzsalar, tabiiy fandan ular haqida ma'lumot beradilar, rasm va texnologiya fanlaridan esa mavzu yuzasidan rasm chizadilar va yasaydilar. Ko'rinib turibdiki, fanlarni integratsiyalash dars samaradorligini, o'quvchilarni fanga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi.

Xorijiy tajribalardan namunalarni esa quyidagi o'rinda ko'rib o'tishingiz mumkin.

- **Finlyandiya:** tematik dars bloklari asosida o'quvchilar bilimni amaliyotga tatbiq qiladi (Sahlberg, 2015).
- **AQSh:** STEAM modeli asosida ijodiy, tanqidiy va innovatsion fikrlashni rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi (Larmer & Mergendoller, 2012).
- **Janubiy Koreya:** “integrated activity classes” orqali maktabgacha va boshlang'ich bosqichda umumiy rivojga yo'naltirilgan ta'lim joriy etilgan.

O'zbekistonda 2021-yilgi DTS (Davlat ta'lim standarti) asosida boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv va fanlararo aloqalar kuchaytirildi. TDPU, Nizomiy nomidagi universitet, Xalq ta'limi ilmiy-tadqiqot instituti tomonidan ishlab chiqilgan metodik qo'llanmalar integratsiyalashgan darslar rejalashtirishni yo'lga qo'ydi (Raximova, 2023).

Boshlang'ich ta'limda fanlar integratsiyasi – zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u o'quvchilarning bilimlarni real hayot bilan bog'lashiga, kompetensiyalarni rivojlantirishiga xizmat qiladi. Integratsiyalashgan yondashuv orqali o'qituvchilar darslarni qiziqarli, mazmunli va samarali tashkil etishlari mumkin. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatining oshishiga olib keladi.

Hozirgi kunda zamonaviy ta'limda integratsiyasiyaning o'rni juda muhim. Birinchi navbatdagi fanlarni integratsiyalashning afzalliklari darsni yanada tushunarli qilishga, ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarga yanada tushunarli bo'lishga, darslarning qiziqarli va mazmunli o'tishida muhim o'rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. Dewey, J. Experience and Education. – Macmillan, 1938.
3. Vygotsky, L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Harvard University Press, 1978.
4. Beers, S.Z. 21st Century Skills: Preparing Students for Their Future. – NEA, 2011.
5. Sahlberg, P. Finnish Lessons 2.0. – Teachers College Press, 2015.
6. Piaget, J. The Child and Reality. – Viking Press, 1972.
7. Larmer, J., & Mergendoller, J.R. Project-Based Learning: An Overview. – Buck Institute for Education, 2012.
8. Hasanova N. "Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuvning afzalliklari". – TDPU Ilmiy axborotnomasi, 2021.
9. Raximova D. "Boshlang'ich sinfda fanlararo aloqadorlikni tashkil etishning metodik asoslari". – O'zr XTIZI, 2023.
10. Mansurova M. "Integratsiyalashgan darslar mazmuni va texnologiyasi". – Boshlang'ich ta'lim jurnali, 2022.
11. Anvarovna, Umarova Dilafruz. "Integratsiyalashgan ta'limda o'yin texnologiyalari." modern educational system and innovative teumarova,
12. Dilafruz Anvarovna. "Improving the methodology of socio-emotional development of students in the process of technological education in primary grades." Mental

Enlightenment Scientific-Methodological Journal 5.03 (2024): 394-403.SOLUTIONS
1.2 (2024): 23-25.

13. Anvarovna, Umarova Dilafruz. "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy ustanovkalarni rivojlantirish texnologiyasi." tadqiqotlar 31.4 (2024): 3-6.
14. Umarova, Dilafruz Anvarovna. "Boshlang 'ich sinflarda texnologik ta'lim jarayonida o 'quvchilarni ijtimoiy-hissiy rivojlantirish metodikasini takomillashtirish." golden brain 1.30 (2023): 46-49.